

τέσσαρα ταῦτα κρανία ἀνήκον εἰς ἀνθρώπους προκεχωρημένης ἡλικίας καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς γέροντας. Λίαν περιέργον καὶ ἐπιστημονικῶς ἐνδιαφέρον εἶνε ὅτι καὶ τὰ τέσσαρα ἦσαν μικρᾶς χωρητικότητος, ἢ ὡς ἄλλως οἱ ἀνθρωπολόγοι συνειθίζουσι νὰ λέγωσιν, ἢ ἐσωτερικῆ ἰκανότητος αὐτῶν (Kapazität) ἦτο μικρά. «Κατὰ περιέργον σύμπτωσιν καὶ τὰ ἐν ἔτει 1871 ἐν τῇ ὁδῷ Πειραιῶς τῶν Ἀθηνῶν ἀνευρεθέντα δύο κρανία ἦσαν μικρᾶς ἰκανότητος. Τὸ ἐν τούτῳ ἀνήκε εἰς γραίαν τινὰ ὀνόματι Γλυκέρα καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐξάγεται ἀνάγεται εἰς τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους. Τὸ δὲ ἕτερον ἀνήκεν εἰς ἰσχυρὸν τινα ἀνδρα, ἐν τῷ τάφῳ τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν πῆλινα ἀγγεῖα ἀρχαιοτάτου ρυθμοῦ. Ὁ Βιρχὸβ παρετήρησεν ὅτι ἡ μικρὰ ἰκανότης αὐτῶν εἶνε φαινόμενον λίαν ἐκπληκτικόν, καθ' ὅσον ἐν σχέσει πρὸς τὴν μέσσην ἰκανότητα τῶν κρανίων ἄλλων πεπολιτισμένων ἐθνῶν, τὰ κρανία τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων κατέχουσι τὸν ἐλαχιστὸν ὄρον, οὕτως ὥστε κατὰ τὰς νῦν κρανιοσκοπικὰς ἡμῶν γνώσεις, εἶνε φαινόμενον, ὅπερ μόνον εἰς μέλη ἀγρίων φυλῶν παρουσιάζεται. Καὶ τούτου ἕνεκα εἶνε λίαν δύσκολον ἐκ τῆς κρανιακῆς χωρητικότητος νὰ συμπεράνωμεν περὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ ἔθνους τινός, ὅπως ὑπὸ πολλῶν ἀνθρωπολόγων γίνεται.

Ἔθνολογικὴ ἀνακάλυψις.—Ὑπὸ τοῦ δόκτορος Πούτναμ (Putnam) ἐγένετο πρὸ μηνός ἐν Χικάγῳ πλησίον τοῦ Χιλλικῶθι (Ὁχιο) λίαν ἐνδιαφέρουσα Ἔθνολογικὴ ἀνακάλυψις. Ἐπὶ λόφῳ 500 ποδῶν μήκους καὶ 200 πλάτους καὶ εἰς βάθος 14 ποδῶν ἀνεῦρε σκελετὸν ἀνδρός ἐν χαλκίῳ πανοπλίᾳ. Ἡ κεφαλὴ ἦτο δι' ὠμοειδοῦς χαλκίνου σκούφου κεκαλυμμένη, οὐτινας τὸ ὑποσιάγωνον εὐρίσκετο εἰσέτι ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ θέσει, ἦτοι περιέβαλλε τὴν κάτω σιαγόνα· ἐπὶ τῶν βραχίωνων, στήθους, κοιλιακῆς χώρας, ὡς καὶ ἐκατέρωθεν τῶν παρειῶν, εὐρίσκοντο χαλκίνα ἐλάσματα. Τὸ στόμα ἦτο πεπληρωμένον μὲ μεγάλους γνησίους μαργαρίτας, οἵτινες ἐν μέρει ἦσαν ἀποσασθρωμένοι, περὶ δὲ τὸν λαίμον εὐρίσκετο περιδέραιον ἐξ ὀδόντων Ἄρκτου μετὰ γνησίων μαργαριτῶν. Παραπλευρῶς τοῦ σκελετοῦ τούτου ἀνεπαύετο ἕτερος γυναικὸς τινός καὶ δὲν εἶνε δύσκολον νὰ δεχθῆ τις ὅτι ἀμφότεροι οἱ σκελετοὶ οὗτοι ἀνήκον εἰς ἀνδράγγονον, ὅπερ τοὐλάχιστον ἐπὶ 6 ἑκατονταετηρίδας ἀνεπαύετο ἐντὸς τῆς ψυχρᾶς γῆς τῶν Ἰνδιάνων.

Θ. Σκ.

ΤΟ ΥΠΟΘΑΛΑΣΣΙΟΝ ἩΦΑΙΣΤΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΠΑΝΤΕΛΛΑΡΙΑΣ

Ἐν τῷ «Qfotus» (LX. 22) ἀναγινώσκομεν τὴν ἐξῆς ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν Ρώμῃ διαμένοντος κυρίου Q. Fritzsche περὶ τοῦ ὑποθαλασσίου ἠφαιστείου τοῦ κειμένου παρὰ τὴν νῆσον Παντελλαρίαν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1831 ἀνέδυσεν ἀπροσδοκῆτως ἐκ τῆς θαλάσσης νῆσος ἠφαιστειογενῆς μεταξὺ Σικελίας καὶ

Παντελλαρίας, ἥτις ὑπὸ τῶν Νεαπολιτανῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Βουρβόνου βασιλέως τῶν Φερδινάνδου **Φερδινάνδου** ἐκλήθη. Καὶ ὅμως ἡ τόσον ἀπροσδοκῆτως γεννηθεῖσα αὕτη νῆσος, ἐπίσης καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐξηφανίσθη μετὰ τινὰς μῆνας. Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1881 ἡ νῆσος Παντελλαρία ἐσείσθη ὑπὸ σεισμοῦ, ὅτε νέα νῆσος ἐπὶ τῆς θαλασσίας ἐπιφανείας ἐγένετο ὁρατὴ, καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας παρετηρήθη κενὸς καὶ βροχὴ σποδοῦ, πάλιν ὅμως μετὰ τινὰς ἐβδομάδας καὶ ἡ νῆσος αὕτη ἐξηφανίσθη. Οἱ φθινοπωρικοὶ δὲ μῆνες τοῦ ἔτους τούτου (1891), μετὰ σημείων ἐνίσχυσθεις ἠφαιστείου ἐνεργείας ἐν Σικελίᾳ, ἀνέφερον πάλιν ἐκ τοῦ θαλασσίου βυθοῦ τὸ τρίτον κατὰ τὴν παρούσαν ἑκατονταετηρίδα τὴν παράδοξον αὐτὴν νῆσον, τὴν φορὰν ὅμως ταύτην ἐπ' ὀλίγιστον χρόνον.

Τῇ 18ῃ (6ῃ) Ὀκτωβρίου τρία ἀκριβῶς χιλιόμετρα πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως καὶ τῆς νήσου Παντελλαρίας, ἀνυψωθείσης τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης εἰς πελώρια κύματα, στήλαι ἀτμίδος ἐξώρουν εἰς τὸν ἀέρα, ἐσχηματίσθη δὲ κατὰ διεύθυνσιν ἐκ βορρᾶ πρὸς νότον νῆσος πλεύουσα ἐκ σποδοῦ μήκος ἔχουσα ἐνὸς χιλιόμετρον, καὶ διορροτομένη ὑπὸ ἀναβαλλομένων μύδρων πομφολύγων καὶ ἀτμίδων. Ὁ δραστήριος διευθυντὴς τοῦ κεντρικοῦ τῆς Ἰταλίας μετεωρολογικοῦ σταθμοῦ καθηγητῆς P. Tacchini παρήγγειλεν ἀμέσως τῷ καθηγητῇ κυρίῳ Ricco, προϋσταμένῳ τοῦ μετεωρολογικοῦ σταθμοῦ τῆς Κατάνης νὰ μεταβῆ εἰς Παντελλαρίαν διὰ τορπιλλοφόρου πλοίου, προθύμως εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ θεέντος ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν (*). Οὗτος ἐνωρὶς κατέφθασεν εἰς τὸ θέατρον τῆς ἐκρήξεως τῶν ἠφαιστείων, ἔνθα ἐκ τοῦ ὕδατος ἀνεβάλλοντο βολίδες, ὧν μέρος διερρηγνύετο ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ναύτης τις τοῦ πληρώματος ἐπικινδύνως ἐπληγώθη. Ὁ καθηγητῆς Ricco ἀπὸ τοῦ πλοίου ἠδυνήθη πολλὰς νὰ λῆθῃ φωτογραφίας τοῦ περιέργου φαινομένου, αἵτινες θὰ καθυποβληθῶσι μετὰ τῆς ἐκθέσεως, δημοσιευθησομένης ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἐν τοῖς **Χρόνικοῖς** τοῦ **μετεωρολογικοῦ κεντρικοῦ γραφείου**, μετὰ τῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν σεισμικῶν φαινομένων, ἅτινα συνάδουσιν τὴν ἐκρηξίν ταύτην. Ὅμως ὀφείλομεν εἰς τὴν φιλοφροσύνην τοῦ καθηγητοῦ Tacchini τὴν ἀνακοίνωσιν ὅτι μετὰ τὴν παύσιν τῆς ἠφαιστείου ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ θαλασσίου βυθοῦ **ἔληξαν** καὶ τὰ ἐκρηξιγενῆ φαινόμενα καὶ μόνον ἦτο ὁρατὴ μεγάλη ποσότης πλεόντων ἀναβλημάτων. Αἱ βυθολογικαὶ καταμετρήσεις κατέδειξαν, ὅτι ὁ ὑποθαλάσσιος κρατῆρ κεῖται ἑκατοντάδας τινὰς ὑπὸ τὴν θαλασσίαν ἐπιφάνειαν. Ἡ νῆσος Παντελλαρία ἐπαίσθητῶς ἐξήρθη πρὸς τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὸ ἠφαιστεῖον ἐστραμμένην, ὅπως παρετηρήθησαν καὶ ἀνάλογοι ἐξάρσεις κατὰ

(*) Ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ ἀπεστάλη μόνον τῷ 1866 ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅτε ἐξερράγη τὸ ἠφαιστεῖον τῆς Θήρας. Ἐκτοτε ἐθεωρήθη περιττὴ πᾶσα ἐπιστημονικὴ μελέτη σεισμῶν καὶ ἄλλων φαινομένων γεωλογικῶν ὑπὸ ἀνδρῶν τῆς χώρας, ὡς ἀνικάνων, καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδέποτε ἡ Κυβέρνησις ὑπεστήριξε τοιαύτας ἀποστολάς, αὐδὲ διὰ β ἄ ρ κ α ς, ἂν καὶ εὐτυχῶς ὁ στόλος τῆς πατρίδος ἐπιζήτησεν οὐσιωδῶς.

τῷ παρελθόν ἔτος. Ἐὰν εἶνε τοῦτο βέβαιον, πῶς πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ τοιαύτη ἐρηξίγενής ἑξαρσις; (Κ. Μ.)

Ο ΤΥΦΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΜΑΡΤΙΝΙΚΗΣ

Κυλοῦσι τυφῶνας ἢ κυκλῶνας ἀνέμους βιαιοτάτους καὶ ἰσχυροτάτους, περιστροφόμενους περὶ ἄξονα κἀθετον μετακινούμενον ἐντὸς τῆς γαληνεαίας λεγομένης τῆς γῆς ζώνης, κειμένης ἑκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ. Οἱ καταστρεπτικοὶ δὲ οὗτοι ἀνεμοὶ, οἵτινες ἐν τῷ κέντρῳ τῆς περιστροφῆς ἔχουσι ταχύτητα 250 χιλιομέτρων τὴν ὥραν, αἰτίαν ἔχουσι τὴν ἄνισον ταχύτητα τῶν ἐτησίων ἀνέμων, οἱ ὅποιοι πνέοντες ἐκ τῶν πόλων, συναντῶσιν ἀλλήλους ἐν ταῖς ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν χώρας.

Τοιοῦτος ἀνεμὸς τῇ 18)6 Αὐγούστου τοῦ 1891 πνεύσας ἐν **Μαρτινίκῃ**, μιᾶ νήσῳ τῶν **Μικρῶν Ἀντιλλῶν**, δεινοτάτας ἐπέφερε καταστροφάς. Κατὰ τὰς ἐκεῖθεν ληφθεῖσας πληροφορίας καθ' ἅπασαν τὴν ρηθείσαν ἡμέραν ὁ οὐρανὸς ἦτο κεκαλυμμένος ὑπὸ σκοτεινῶν νεφῶν, διερχομένων ἐκ διαφόρων τοῦ ὀρίζοντος μερῶν, ἐνῶ συγχρόνως ἔπνεεν ἀνεμὸς περιστροφικὸς. Το βαρόμετρον κατέπεσε ταχέως, καὶ περὶ τὴν ἑσπέραν τὸ στερέωμα ἔλαβε χροιάν ὠχράν, φρίκην ἐμπνέουσαν, ἅτινα ἦσαν ἐνδείξεις τῆς προσεγγίσεως τοῦ κακοῦ. Περὶ τὴν 7ην ὥραν τῆς ἑσπέρας ἐπῆλθεν ἡ καὶλαψ, κατασυντρίβουσα πᾶν ὅ,τι καθ' ὁδὸν συνήντα, καὶ ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους ὥρας διαρκέσασα, καθ' ἣν φοβερά ἐγένοντο δυστυχήματα. Ἀμέσως κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἀνέμου προσβολήν, ὅστις ἐκ τῶν βορειοδυτικῶν ἐπήρχετο, πλεῖστα δένδρα ἐξερριζώθησαν, στέγαι οἰκιῶν ἀνηρπάγησαν, καὶ ἅπαντες οἱ φανοὶ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως Fort de France καὶ αἱ λυχνίαι τῶν οἰκιῶν ἐσβέσθησαν. Ἐντατικωτέρας δὲ γενομένης τῆς ἰσχύος τοῦ ἀνέμου, ἀετώματα οἰκιῶν κατέπεσον καὶ ὀλόκληροὶ οἰκίαι κατεκρημνίσθησαν, ὥστε εἰς σύγχυσιν καὶ φοβερὰν ἀπελπίσιν περιῆλθον οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι, οὓς καὶ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ περιέμεναν ὁ θάνατος.

Μετὰ τινα χρόνον ἐφάνη, ὅτι κατηνάσθη τὸ κακὸν, ὅπερ ὅμως ἐπ' ὀλίγον διήρκεσε, διότι μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἐπῆλθε πάλιν ὁ τυφὼν ἐκ τῶν ANA, ἐπενεγκῶν τὴν τελευταίαν καταστροφὴν τῆς πόλεως Fort de France, ἣτις εἶνε ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου. Ἡ ἐκ σιδήρου κατεσκευασμένη ἀγορὰ κατέπεσεν ὀλόκληρος, ἐπίσης ἐκκλησία τις, τὸ κατὰστημα τῶν μηχανῶν, τῶν κινουσῶν τὰς ἀντλίας τῆς δεξαμενῆς τοῦ ναυπηγείου, καὶ πλεῖσται παλαιαὶ οἰκίαι, ἐνῶ αἱ νεώτεραι διεσώθησαν ἀπωλέσασαι μόνον τὰς στέγας των. Ἡ ἐν τῇ ἑξοχῇ καταστροφὴ ὑπῆρξε δεινότερα, διότι αἱ οἰκίαι ἦσαν παλαιαὶ καὶ ἅπασαι κατέπεσον, τὰ δὲ δένδρα τῶν διαφόρων φυτειῶν ἐξερριζώθησαν. Καὶ τὰ πλοῖα ἔπαθον, διότι τὰ ἐν τῷ λιμένι τοῦ **Ἁγίου Πέτρου** εὐρισκόμενα συνετρίβησαν, πληρώσαντα τὴν παραλίαν διὰ τῶν συντριμμάτων αὐτῶν. Τοιαύτη δὲ καταστροφὴ ἐπὶ τῶν φυτειῶν, ἰδίως τοῦ σκχαροκα-

λάμου, ἐγένετο, ὥστε ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡ νήσος θὰ διατελῇ ἐν ἀθλίᾳ καταστάσει. Οἱ φονευθέντες ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα ἦσαν πολλά, διότι πανταχοῦ ὁ θάνατος ἦτο βέβαιος.

K. M.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

Αἱ ὑπὸ τῶν δασολόγων γενόμεναι παρατηρήσεις κατέδειξαν, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν Εὐρωπαϊκῶν δένδρων δύνανται νὰ ζήσωσιν ἑκατοντάδας ἐτῶν, τινὰ δὲ κατ' ἐξαιρέσειν νὰ ὑπερβῶσι καὶ χιλιετηρίδας. Οὕτω ἡ **πεύκη** (Pinus silvestris) δύνανται νὰ ζήσῃ 500 ἕως 700 ἔτη, ἡ **ἐλάτη** (Abies) 425 ἔτη, ἡ **λάριξ** (Larix) 275, ἡ κοινὴ **ὄξυα** (Fagus silvatica) 245, ἡ κερκίς (Populus tremula) 210 ἡ **σημύδα** (Betula) 200, ἡ **μελία** (Fraxinus) 170, ἡ **κλήθρα** (Alnus) 145 καὶ ἡ **πτελέα** (Ulmus) 130 ἔτη. Ἡ καρδία τῆς δρυὸς ἀρχαίται σηπομένη κατὰ τὸ 300ὸν ἔτος καὶ μόνον ἐν εἶδος αὐτῆς, **δρυὸς ἡ ἀγρία** (Quercus Rotur) δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν τοιαύτην φθορὰν ἐκ ταύτης ἄτομον ἡλικίας 410 ἐτῶν ὑπάρχει ἐν Aschaffenburg.

Ἐν Καλαβέρᾳ (Νότιος Ἀμερικὴ) ἔκοψαν **Βασιγκωνίαν γιγαντιαίαν**, ἧς οἱ ἐτήσιοι δακτύλιοι ἔφερον τὸν μυθώδη ἀριθμὸν τῶν 3000· εἶχε δὲ αὕτη ὕψος 118 μέτρων καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς διάμετρον 10 μέτρων.

Ἐν **Ἀρκαδίᾳ** (*) ὑπάρχει πλάτανος, τὴν ὁποίαν ἐπὶ μακρὸν ἔθεώρουν ὡς ἐκείνην ἣν ἀναφέρει ὁ Πausanias κατὰ τὴν 2 ἑκατονταετηρίδα. Ἐν Παβίᾳ ὑπάρχει εἰσέτι ζῶσα κυπάρισσος, ἣτις λέγεται, ὅτι ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ **Ἰουλείου Καίσαρος**, ἐν τῷ δάσει δὲ Needwood (Ἀγγλία) εὐρίσκετο δρυὸς κατὰ τὸ 1822 ἔχουσα ἡλικίαν 600 ἐτῶν καὶ τοσοῦτο ἀκμαία, ὥστε πιθανὸν καὶ νῦν νὰ ζῇ. Ὁ De Candolle ὑπελόγησε τὴν ἡλικίαν ἐνός **σιμέλακος** ἐν Bradrum (Ἀγγλία) εἰς 3000 ἔτη, ἐνός δὲ ἐτέρου ἐν Fortingal (Σκωτία) εἰς οὐχὶ ὀλιγώτερον χρόνον.

Ὁ Ἀγγλος ἱστορικὸς Evelyne κατὰ τὴν 17ην ἑκατονταετηρίδα μνημονεύει φιλύραν τινὰ τῶν περιχώρων τῆς Neustadt ἐν Παλατινάτῳ ἣτις τότε εἶχεν ἡλικίαν 1000 ἐτῶν. Ἡ διάσημος ἀγρία ροδῆ ἐν Hifdesheim (Ἀνωβερρον), ἡ ἀρχαιότερα τοῦ εἶδους τῆς ἐν τῷ κόσμῳ, εἶνε πασίγνωστος. Λέγεται ὅτι ταύτην ἐφύτευσε πρὸ 1100 ἐτῶν **Κάρολος ὁ Μέγας** εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὑποδοχῆς τῆς πρεσβείας τοῦ Καλίου **Ἀρουν-αλ-Ρασχίδ**, κατὰ τὸ ἔτος δὲ 818 ὁ υἱὸς του, **Λουδοβίκος ὁ Εὐσεβῆς** ἐκκοδόμησε ναόν, οὗτινος ἡ Ἁγία Τράπεζα ἐστήθη ἀκριβῶς ὑπὲρ τὴν ρίζαν τῆς ροδῆς. Ὁ κορμὸς τῆς μητρὸς ταύτης τῶν ροδῶν ἔχει 16 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου διάμετρον καὶ ὕψος 8 1)2 μέτρων. Οἱ ἐπὶ ρήγματος κατὰ

(*) Ἀδελφὸν τοῦτο ἡμῖν· κατὰ τινὰς αἱ ὑπὸ τοῦ Πausanίου ἀναγερόμεναι θεωροῦνται ὡς τοῦ Αἰγίου πλάτνιο. Ἐν Πάτραις ὑπὸ ἀνέμου τῷ 1852 κατέπεσε πλάτανος ὑπὸ τὸ φρούριον ὑπάρχουσα, ἡ ὁποία εἶχεν ἡλικίαν 400 καὶ πλέον ἐτῶν